

Iz knjige se jasno vidi, da pisac ne pozna noviju literaturu i novija istraživanja na tlu historije srpske crkve. Kada piše o patrijarsima nasljednicima Makarija: Jovanu (1592—1614), Paisiju (1614—1648), Gavrilu (1648—1654), Maksimu, onda kao da nije niti pogledao djelo Ilariona Ruvarca: »O pečkim patrijarsima od Makarija do Arsenija III. (1557—1690) Zadar 1888., pa je zato tu stavio upravo bezbroj netočnosti, historijskih besmislica i davno već zabačenih hipoteza. O patrijarhu Jovanu dakako vrlo malo znade, jer ne će da znade niti ono, što je napisao o njegovim odnosima prema Sv. Stolici spomenuti Ruvarac (17s). O patrijarhu Gavrilu, za vrijeme koga su održana dva unionistička sabora u manastiru Uspenija Presvete Bogorodice u Morači god. 1648. i 1654., znade samo to, da su »jezuite pratili svaki njegov korak u Moskvi i o svemu izveštavale Portu. Na taj način on bude optužen za veleizdaju, da je išao u Rusiju da se žali na Turke i da traži pomoć od Rusa protiv Turaka« (15). Dakako da Marjanović za tu samovoljnu tvrdnju ne može navesti niti jednoga historijskog dokumenta. To do sada nije bilo niti u jednoj, ma i najneprijateljskijoj historiji, zapisano, jer je svakomu historičaru poznato, da je boravak patrijarha Gavrila bio u Rusiji u vrijeme vlade Aleksija, sina Mihajlova (1645—1676) i da u to vrijeme u Rusiji nije uopće bilo »jezuita«, pa prema tomu nisu niti mogli »izveštavati portu«. U to je vrijeme bio u Rusiji Juraj Križanić, za kojega sigurno ne će moći reći niti sam dr. Marjanović, da je »jezuit« ili da je mogao »izveštavati Portu«. Mnogo bi bolje bio učinio dr. Marjanović, da nam je protumačio, kako se i zašto dogodilo to, da je za vrijeme boravka patrijarhe Gavrila u Rusiji Maksim primio patrijaršijsku čast iz vezirskih ruku. Zanimivo je nadalje, da Marjanović pozna »Srbe«, koji su se digli na oružje protiv Turaka u Slavoniji pod vodstvom franjevca Luke Imbrišimovića, koji je za dra Marjanovića po svoj prilici »Srbin« (17). Ali je ipak najzanimivije ono, što on piše o »uniji«. Tako dr. Marjanović pozna i marčanskog episkopa Danila, koji nikada nije postojao. On za njega tako točno znade, da ga stavlja u »prvu polovinu XVII. veka« (40). Za Gabru Mijakića znade, da je bio episkopom od 1661. do 1668., iako svako znade, da je bio episkopom od 1663.—1671. On pače znade i to, da je bio najprije zatvoren u Križevcima, pa onda odmah u Gracu, iako se točno znade, da je bio uhvaćen u karlovačkoj krajini i zatvoren u Karlovcu, pa onda otpremljen u Senj i odande preko Ljubljane u Grac. Na ovom mjestu nije gotovo moguće ispraviti svih tih neistina, što se kriju u Marjanovićevoj školskoj knjizi. Tu sve vrvi tendencioznim prikazivanjem čitave prošlosti, da se tako u sadašnjosti što više otvori jaz između katoličke i pravoslavne crkve. Državna vlast ne bi smjela dozvoliti, da se ovakva »povijest« upotrebljava u školama.

»Pobožne knjige za narod« s blagoslovom Sv. arhijerejskog Sinoda Srpske pravoslavne crkve izdaje dva put mjesečno ovu biblioteku presviter Hranislav Tomić. U toj biblioteci izašla je i ona brošura pod naslovom: Pazite! Rim se širi! Tu su izvaljene

protiv katoličke crkve i protiv papinstva infernalne klevete i laži. U godini 1933. izašle su među ostalim brošure: »Da li je Isus Hristos bio socijalista-revolucionar?«; »Učenje dvanaest apostola«; »Kalendar za prostu godinu 1933.« Ova biblioteka nema nikakve niti naučne niti pučko-prosvjetne vrijednosti.

Vesnik Srpske crkve, organ srpskog pravoslavnog svešteničkog udruženja, novembar i decembar 1932. Lj. M. Bogičević piše o »Crkvenom živopisu (slikarstvu)« na strani 453—456., pa među ostalim veli: »Naša nacija je dala velike vojskovođe, državnike, i jerarhe. Ona će dati i velike slikarske umetnike, koji će pod okriljem svete crkve dati nova remek djela.« — T. Marinković napisao je članak: »Pojava i širenje hrišćanstva«. Dr. M. Arkadijević, liječnik, objelodanio je oduži članak pod naslovom »Neizbežni i radosni dan uskrsa mrtvih i suda Božjega strašnog ide...« Odmah u početku kaže pisac, da se ovaj dan približava »brzinom zemljine kugle po svome kružnom putu — 30 km u sekundi, a to je 50 puta brže nego tane i topovsko djule!« Pisac dalje kaže, da će ljudi prije sudnjeg dana »crkavati od straha.« Ljuti se na pukovnika u Petrogradu Beiningena i na Bostupić—Švarca, koji »sebi na pogibiju« govore, da je »antihrist već došao.« To znači, da je »stalno 3 i po godine do drugog dolaska Gospoda, a to je ne smelo, već divlje!« Pisac se ne slaže niti sa Vladimirom Solovjevom, koji je kazao pred svoju smrt, da »ne više nego 200 godina svet neće postojati pod bremenom grijehova i ruševinom lažnih učenja. Ali mi pravoslavni hrišćani znamo, da kod Boga hiljadu godina je kao dan jučerašnji i da približavati i udaljiti dan suda zavisi od dobre ili zle volje ljudi.« Ako dakle ljudi »postignu duh evanđelja i otpočinu ispunjavati na praktici principe evanđelja, i dan suda bio bi odmaknut u dubinu vekova. Obratno, ako bi umesto blagovoljenja ljudi bili ozlojeđeni i otpočinu pokazivati zlu volju gazeći božanstvene i čovečje zakone, i sud Božji odmah će se približavati i može nastupiti epilog — poslednja vremena (antihristove 3 i po godine). Sud Božji »ne će zakasniti«, jer dolazi brzinom od 10.800 km na sat. Kao sredstva, koja nas pripravljaју na sud božji preporuča pisac: spomen o smrti, svakodnevno pažljivo čitanje biblije i osobito sv. evanđelja, »neprestana Isusova molitva«, sveti postovi crkve i uopšte uzdržavanje u jelu i piću, bdenje (prema silama nespavanje noću), bogomišljenje i ispunjavanje u poslu zaveta evanđelja.« — Vrlo je zanimiv članak Lj. M. Bogičevića (517—521), pod naslovom »Jeremijade«, u kojem se tuži, kako najbogatiji krajevi naši, u »kojima su bezbrižno živela naša braća (sveštenici), danas su u takvom stanju, da sveštenici po godinu i više dana nisu primili platu od svojih opština! Ima sveštenika da mesečno primaju jedva 300 din.« Nekada su sveštenici bili čisto obučeni, a danas ih »sretamo u izbledelim, zakrpljenim, gotovo neuljudnim mantijama, sa dubokim brazdama briga na licu. Sveštenička deca nekad su išla na visoke škole«, a danas »polovina svešteničke dece nema mogućnosti da se školuje.« Pisac se nadalje tuži na birokra-